

Referat fra åpent møte i Austad historielag

torsdag 01.02.2024 klokka 19 på Austad grendehus

Guri i Skåra – fra glemselens hav

Leder Arne Lervik ønsket velkommen til de 37 oppmøtte denne kvelden. «Opp med hånda alle som kjenner til Guri fra før» sa Arne. 3 fra salen nikkete bekræftende på dette spørsmålet.

Hans Martin Sveindal var kommet for å fortelle om livet til Guri i Skåra. *Kanskje et spennende tema, men det kan jo ikke bli et smalere tema. De aller fleste personer setter spor etter seg; barn, håndverk, byggverk, noe de har sagt eller gjort. Tenk på egne slektninger. Det er nesten alltid spor i en eller annen form. Men det er også andre som «forsvinner ut av tiden» tilsynelatende uten å ha etterlatt seg noen spor. Var de ubetydelige av den grunn?*

Guri var en slik person som havnet i «glemselens hav». Død i 1953, 78 år gammel. Bodde i Austad fra rundt 17-årsalderen. Da kunne navnet i kirkeboka bli det eneste som var igjen. Men det er jo lov å «fiske i glemselens hav» og det har jeg gjort. Hun var en helt vanlig person. Ingen kommer til å skrive bok om Guri.

Det startet med tre brev jeg fant på loftet som 12/13-åring på gården vår i Grindheim. De lå sammen med mange Amerika-brev. Guri skrev seg som «Guri Johnsen» og «Guri Johnsen Skaaren». Guri var niese til min oldemor og søskenbarn til min bestemor. Jeg visste ingenting om henne og heller ikke at vi hadde familie i Lyngdal.

Skåra ligger oppe i heia øst for Rosfjorden. (Vi fikk se bilde fra bygdeboka). Avsidesliggende gård, «abakkelig plass» på min dialekt. Ligger alene og er vanskelig tilgjengelig. Enkleste vei til Skåra var å ro bort å gå opp skråninga. Oppdraget blir « å fargelegge et menneske som ingen husker lenger».

Fakta

Fra folketelling 1900:

Guri, med foreldre John (f. 1844) og Tarjer (f. 1848). Bror Torleif.

Guri (f. 13. januar 1875) var en av fem søsken, nummer 2 i flokken. Alle søsken ble født på forskjellige plasser.

Utgangspunktet: Graven er slettet. Usikkert om det finnes etterkommere, ingen bilder, alle søsken utvandret til Amerika. Hadde lite informasjon å gå etter.

I dødsannonsen skriver Guri seg for «Øydna», et navn Guri også fikk endret navnet på selve gården til i 1930. Hun kom egentlig fra Ytre Øydna i Grindheim, der også hennes far ble født, og foredragsholder Hans Martin også ble født. (Øydna ligger mellom Byremo og Konsmo).

Fikk hjelp av flaks, og..

- Ådne Fardal Klev
- Iver Ubostad

- *Magne Haugland*
 - o *og dermed gikk stafettpinnen videre til stadig nye navn: Paul Nilsen, Tove Igland og Odd Stenbråten.*

Far til Guri, John, flyttet fra Grindheim til Lyngdal. Han hadde 2 søstre, Anne til Vigmostad og Marie som ble i Grindheim. Til sammen 18 søskenbarn og 15 av dem dro til Amerika (ei datter i hver søskenflokk ble igjen i Norge). Hans Martin stammer selv fra Marie, som er hans oldemor.

Familien flyttet til Skåra i 1891. Søsknene til Guri utvandrer i 1894 – 1906.

Guri driver gården fra 1939, etter sin mors død, sammen med hushjelpen Ester. (Tantene til Ester, Josefine og Marie bodde på Prestjord).

1949 – «Nå er det til og med kommet strøm til Skåra». Sitat ordfører Jakob Holvik (fortalt av Odd Stenbråten).

Figur

Alt du ikke finner i skriftlige kilder: interesser, dagligliv, hvordan hun ble oppfattet. Dette har muntlige kilder fortalt.

«Gammel jente som skulle ha gjort ting på sin måte». «Hun hadde sine meningers mot». Sier oss at Guri var en bestemt dame. «vår mest oppriktige venn», det var ikke alltid «søt trøst» venninner fikk da de kom til henne med sine problemer.

Raus – Paul Nilsen forteller de som unge fikk skiver med mye sukker, mye mer enn de ellers fikk hos andre.

Misjonskvinne – «Guri ble en avgjort og helstøpt kristen da hun var 19 år». Gjort mye for menigheten, Austad kristelige ungdomslag og søndagsskolen. Vi får se en annonse i avisen der blant andre Guri bes om å være med i basarkomite på Belland skolehus, til inntekt for oppussing av kirka.

Gården – fire kyr, hogde ved selv, slaktet selv, dyrket poteter i ei myr som var blitt dyrket opp. Odd Stenbråten husker han ble sendt til Skåra for å kjøpe pultost/ knøost (med karve). Den trenger varme og Guri hadde dunken med ost i senga si. (Det var derfor den var så god).

19. juni 1947 – salgsannonse på gården. Selges av Guri selv. Solgt til Trygve Manneråk for kr 7 000. Guri og Ester flytter inn til Esters gamle tanter på Prestjord. Disse 4 ugifte damene bodde sammen der. Guri dør i 1953.

Foto

Fikk tak i foto, fikk det fargelagt av kunstig intelligens.

Så dukker det opp et fotoalbum, Guris eget, reddet av tidligere nevnte Paul Nilsen. 80 – 90 bilder, alle uten navn. Albumet sendes rundt og Hans Martin vil gjerne ha navn på bilder om noen kjenner igjen personer på bildene.

«Familiebilde fra Hagestad» i bygdeboka der alle var i familie utenom Guri. Kanskje ho tjente hos dem eller hjalp dem med noe?

----- pause med kaffi og noe attåt -----

Etter pausen fortsatte vi med historier om Guri, blant annet med bidrag fra salen. Noen av dem får du lese her.

Tove Igland forteller: *Da jeg var fem – seks år gikk jeg mye bort der. Hadde så lyst på hvite sukker. Guri sa «Det er bare for gamle folk». Etter ei stund sa jeg «nå begynner jeg å bli gammel». Fikk til slutt sukker, og de begynte å spørre «Hvor gammel er du nå?» da jeg kom på besøk.*

Hans Martin: *Bodde hushjelpen Ester hos Guri?* Salen svarer ja på dette. Ester var opprinnelig fra Reiås.

Refstie: Kommenter til navneskiftet på gården. Det gikk jo nesten sport i det her ute. Andre eksempler er Nyland, som egentlig var Kåddeland, skiftet i 1867. Bruket Skogen ble Nygård i 1907.

«Hvorfor tok søstra over gården slektsgården på Ytre Øydna, og ikke broren John?». Dette er jo uvanlig, en slektsgård der de hadde bodd i generasjoner. De bodde jo mange plasser, kan jo se ut til å være en fattig familie.

Arne Lervik takker Hans Martin for et fantastisk og spennende møte. Mennesket «Guri» har virkelig blitt fargelagt denne kvelden. Her finner man også oppskrifter og informasjon til hvordan man kan gå fram i lignende arbeid i egen slekt. Hans Martin fikk en av Arne Åmlands bøker i gave og takk fra Austad historielag.

Siste ord fra Hans Martin – *hvis man vil finne ut noe om gamle slektninger, ikke la tida løpe fra deg.*

Neste møtet er årsmøtet. Samuel Høyland kommer for å snakke om Folkevandringstiden. Dette er på Austad grendehus **torsdag 7. mars klokka 19**. Først årsmøtesaker.

5. mai – Magne Haugland forteller om markering av krigshistorie om amerikanske fallskjermhoppere som hoppet ut av fly i 1943. Vandretur og historiefortelling med blant andre Austad historielag. Fly med fallskjermhoppere kommer også.